

از دبیرستان «حکمت» تا «شاپور» اهواز

*مجتبی گهستونی

پیش‌تر مصاحبه‌ای از جناب آقای علی هدایت درباره کلوپ واحدی منتشر کردم که در ارتباط با دبیرستان شاپور اهواز بود.

مدت‌ها قبل بر اساس مطالعه‌ای که بروی دو کتاب شناسنامه فرهنگ خوزستان چاپ دهه بیست و سی داشتم، پی بردم که ساخت دبیرستان شاپور که همچنان فعال است در سال ۱۳۰۴ آغاز و در ششم آذر سال ۱۳۰۵ گشایش یافت و آقای محمد یزدانفر از کارمندان وزارت فرهنگ رئیس آن شد.

عمارت دبستان خیام که از طرف شرکت نفت به دولت واگذار شده بود به دبیرستان شاپور اختصاص یافت. در سال ۱۳۰۷ برای اولین بار امتحانات رسمی دوره اول آن انجام و از سال ۱۳۱۴ دبیرستان دارای شش کلاس متوسطه بود که هر سال عده‌ای فارغ التحصیل شده‌اند.

در سال تحصیلی گذشته ریاست

دبیرستان با آقای محمدعلی سجادی محول گردید که با حفظ سمت ریاست دایره آموزش بود و در کارهای دبیرستان شاپور نیز مراقبت کامل می‌نمودند. آقای جعفر محمدی از دبیران مجرب شیمی نیز قریب دو سال کفالت دبیرستان را بر عهده داشت. آقایان غزنوی و ناصر بهنام و خلیلی کوهزادی از دیگر افرادی بودند که امور دفتری را انجام می‌دادند. مدرسه ۴۱۲ نفر دانش‌آموز داشت. ریاست انجمن همکاری خانه و دبیرستان هم به آقای اسدالله صمیمی که از بازرگانان روشنفکر بود محول شد که سالن ورزش را هم ایشان ساخت.

این دبیرستان یک کتابخانه به مانند یک کتابخانه عمومی داشت. احمدرفیع‌زاده، اسحق لاله زاری، عبدالعلی‌پورمند، محمد هادی شفیعیا، نصرت الله صحت نیاک، جلیل الله قراگوزلو، عزت الله زمانی، عبدالودود توحیدی، حسین خلیلی‌فر، محمد افرا، اسدالله طاهری، محمد علی محبتی،

حسین غفاری، مرتضی ارزنگی، عبدالعلی صبریه از دیگر افرادی بودند که در زمینه زبان و ادبیات فارسی، فیزیک، شیمی، ریاضی، طبیعی، زبان و ادبیات انگلیسی، تاریخ و جغرافیا، زبان عربی، نقاشی و خط که همگی دارای تحصیلات عالی بودند با دبیرستان شاپور اهواز همکاری داشتند.

حتی با یکی از همشهریان خیلی قدیمی از خانواده بزرگ «پاپهن» در اهواز گفت‌وگوی مفصلی درباره اهواز و خانواده‌هایی که در توسعه این شهر نقش داشتند صحبت می‌کردم. در لابه‌لای گفته‌هاش برخی عکس‌ها را هم نشانم می‌داد که جالب بودند. چشمم به عکسی خورد که مربوط به دبستان حکمت اهواز است که اتفاقاً مدتی پیش درباره آن تحقیقاتی انجام داده بودم.

عکسی که صاحب آن به من نشان داد مربوط به دانش‌آموزی به نام ناصر پاپهن (ناصر علیزاده) بود که به همراه معلم و سایر

همکلاسی‌های خود در روزهای منتهی به نوروز یعنی ۲۶ اسفند ۱۳۲۵ گرفته بود. آن زمان این مدرسه در نزدیک مکینه ابوعبد نصرانی (مسیحی) نزدیک پل سیاه بود. از همکلاسی‌های آقا ناصر هم می‌توانم به دکتر عبدالرضا باستانی چشم پزشک معروف شهر اهواز، دکتر نظری، باقلایی و... اشاره کنم. شما اگر از دانش‌آموزان دبستان حکمت اهواز شخصی را می‌شناسید به من معرفی کنید تا درباره آن بنویسم. شاید هم عکس‌های دیگری داشته باشد.

پیش‌تر در تحقیقات خود متوجه شدم که دبستان حکمت در سال ۱۳۱۴ در خیابان فعلی اهواز بود و بعداً جابجا می‌شود. مدرسه حکمت شش کلاس بایش از ۲۸۰ دانش‌آموز داشت. در یک دوره هم مدیر مدرسه سلطان حسین رشیدیان بود که ایشان هم فارغ‌التحصیل دانشسرای مقدماتی اهواز بود. البته ناظم مدرسه هم محمد حسین جعفری بود. در مقطعی هم آقای محمد طبیب شهبازی، حسن



محمدحسین عالی‌زاده نوری، نصرالله صهبای، مهدی روحانی، بدریه مبصر، عبدالحسین احمدی‌پور اشاره کرد. از افرادی که در بالا نام بردم آیا شخصی را می‌شناسید و مشخصاتی از ایشان دارید؟

نراقیان، محمد ابراهیمی، کریم رشیدی، محمود بهمن‌پور به ترتیب رئیس، نایب رئیس، منشی، خزانه‌دار و عضو انجمن همکاری خانه و مدرسه دبستان حکمت بودند. از دیگر آموزگاران دبستان حکمت هم می‌توان به باقر پاپهن،



چگونگی کشف اولین گور آجری جهان در چگاسفلی دشت زیدون

*زهره‌ها کشوری

باستان‌شناسان نخستین گورستان آجری جهان، در شش هزار سال پیش را در چگاسفلی بهبهان کشف کردند. شهری آیینی که تاریخ شهرنشینی در حاشیه خلیج فارس را عوض می‌کند. آنچه در میان گورستان و نیایشگاه قرار دارد مهمتر از معماری شگفت‌انگیز آجری آن است.

چگاسفلی تعلق خلیج فارس به ایرانی‌ها را به شش هزار سال پیش می‌برد و سرنخ برخی از تمدن‌های منطقه را نشان می‌دهد.

ریشه‌های تاریخی که در هزاره‌های بعد، عربستان، امارات، فلسطین اشغالی و بین النهرین را تحت تأثیر می‌گذارد. چگاسفلی به تنهایی ادعاهای کشورهای کوچک حاشیه خلیج فارس و عربی را برای عادی‌سازی نامی مجهول رد می‌کند و نشان می‌دهد این کشورها چگونه تحت تأثیر تاریخ شش هزار

ساله ایرانیان در هزاره‌های بعد قرار می‌گیرند. باستان‌شناسان در چگاسفلی اسل‌هایی (سنگ نگاره) با نقش دو بز رو به روی هم یافته‌اند. این نقش‌ها سه هزار سال بعد به شکل دو غزال عربی روی گورهای العین نقش می‌شود. عباس مقدم، سرپرست کاوش‌های چگاسفلی می‌گوید: «امارات در یونسکو ادعا کرد که ریشه فرهنگی گورستان العین غنی است و آن را ثبت جهانی کرد. در حالی که اسل‌های چگاسفلی بیش از سه هزار سال قدیمی‌تر از تصاویر العین است. روی قبور العین دو غزال عربی (اوریکس) رو در روی هم ایستاده‌اند در چگاسفلی دو بز. مقدم می‌گوید: «اینجا در یک مکان مذهبی قرار دارند آنجا روی یک گور. پس با یک سنت ریشه‌دار در منطقه باستانی رو به رو هستیم. این سنت و تمدن از جایی ریشه گرفته است؟ هیچ گزارش دیگری وجود ندارد. پس

ما قدیمی‌ترین نقش را در چگاسفلی داریم که نشان می‌دهد چگاسفلی ریشه تمدنی منطقه است.» همچنین باستان‌شناسان، پیکرک‌هایی در نواحی شرقی و غربی شبه جزیره عربستان یافته‌اند که نشان از تأثیر چگاسفلی روی آنها دارد. اسل‌های کشف شده در چگاسفلی ریشه‌های تاریخی باستانی کشفیات منطقه هزور فلسطین اشغالی را نیز در خود دارد. اسل‌های کشف شده در «هزور» به دوره برنز می‌رسد یعنی ۱۲۰۰ سال پیش از میلاد. اسل‌های چگاسفلی ۲۸۰۰ سال از یافته‌های هزور قدیمی‌ترند.

کشف ریشه‌های تاریخی تمدنی در چگاسفلی به همین جا ختم نمی‌شود. مقدم می‌گوید: «در فرهنگ اوروک در بین النهرین یک جام آیینی به‌نام وارکا وجود دارد که روی آن نقوش آیینی مثل هدیه دادن به معبد نقش شده است. ما دقیقاً همین جام را با همین فرم از جنس سفال کشف کردیم. کسانی که هنر بین النهرین را می‌شناسند می‌دانند چقدر جام وارکا از چگاسفلی تأثیر پذیرفته است. جام چگاسفلی ۷۰۰ سال از جام وارکا قدیمی‌تر است.» عباس مقدم میزان گورنهادده‌های چگاسفلی را با محوطه‌های همزمان بین‌النهرین مثل عبید، اور و... مقایسه می‌کند. او می‌گوید: «این مقایسه نشان می‌دهد گور نهادده‌های چگاسفلی بشدت غنی هستند. یعنی نشان می‌دهند با یک شهر ثروتمند روبه‌رو هستیم که ارتباط بسیار گسترده‌ای با اقصی نقاط جهان آن روز



خلیج فارس از دل هزاره‌ها بیرون کشیده شده بود. قدیمی‌ترین یافته‌های مرتبط با خلیج فارس، به چند غار متعلق به دوره پارینه سنگی در منطقه هرمزگان و چند محوطه کوچک هزاره پنجم پیش از میلاد در بوشهر محدود می‌شد. این غارها و محوطه‌ها عموماً در مناطق پس‌کرانه قرار داشتند و تنها یکی دو تا از آنها در کرانه‌های خلیج فارس قرار دارد. در دوره‌های تاریخی نیز بر کرانه خلیج فارس شهر عیلامی لیان کاوش شده است و در دوره اسلامی شهر سیراف.

مقدم می‌گوید: «شهر شوش و شهر چگاسفلی دو شهر مهم پیش از تاریخ هستند. اما چگاسفلی در کجاست؟ در کنار خلیج فارس. «او کاوش‌های شهر شوش را مخدوش شده و با هدف بیرون کشیدن اشیا توصیف می‌کند اما می‌گوید: «چگاسفلی استاندارد کاوش می‌شود.» شوش را فرانسوی‌ها کاوش و بسیاری از اشیای آن را از ایران خارج کردند.

داشته است. این قوم می‌توانستند سنگ‌های مرمرین را از منطقه شرق ایران بیاورند و فلزات را از شرق و فلات مرکزی. انواع و اقسام سنگ‌های رنگی و تزئینی را از منطقه افغانستان برداشت کنند و اکسیدین را از وان ترکیه. مقدم می‌گوید: «ما قبور بین النهرین فقیر هستند عمده‌ترین چیزی که در آنها یافت شد ظروف سفالی است.»

به گفته مقدم برای اولین بار است که باستان‌شناسان در جهان در هزاره پنجم پیش از میلاد با این فراوانی گورنهادده‌ها روبه‌رو می‌شوند. شهر هزورساله چگاسفلی با خلیج فارس ۲۰ کیلومتر فاصله دارد. مقدم اعتقاد دارد که چگاسفلی پنجره‌ای است که انسان معاصر را به دیرینگی خلیج فارس می‌برد. تا پیش از آنکه باستان‌شناسان با ورود به گورهای آجری، دنیای پررمز و راز چگاسفلی را رمزگشایی کنند، چند برگ محدود از تاریخ

